

Structureel arbeidsaanbod in het CEP 2025

In 2023 is het structurele arbeidsaanbod 11,1 mln personen vergeleken met 10,5 mln personen in 2024. De toename vlakkt over de tijd af, de gemiddelde groei in de periode 2025-2033 is 0,6% per jaar. Vergeleken met de vorige projectie is het arbeidsaanbod 300 dzd personen hoger in 2033.

In dit achtergronddocument beschrijven we de ontwikkeling van het structurele arbeidsaanbod tot en met 2033. De raming is onderdeel van de middellangetermijnverkenning bij het Centraal Economisch Plan 2025. We bespreken ook veranderingen ten opzichte van vorige ramingen.

Samenvatting

Volgens de raming bij het Centraal Economisch Plan 2025 stijgt het structurele arbeidsaanbod met ongeveer 600 dzd personen van 10,5 mln personen in 2024 naar 11,1 mln personen in 2033. Deze groei komt door een toename in de participatiegraad en van de bevolking van 15 tot 75 jaar. Een groter aandeel ouderen in de bevolking van 15 tot 75 jaar heeft een licht drukkend effect in die periode. De toename van het arbeidsaanbod vlakt in de ramingsperiode af, doordat de groei in de participatiegraad en de groei van de bevolking afnemen. Gemiddeld groeit het arbeidsaanbod met 0,6% per jaar in de periode 2025-2033.

Het structureel aantal gewerkte uren per week per werkende stijgt van 31,2 uur in 2024 naar 31,5 uur in 2033. De gemiddelde groei per jaar in de ramingsperiode is 0,1%. De toename in het aantal gewerkte uren per werkende komt door veranderingen in de leeftijdsamenstelling van de werkende bevolking en veranderingen in de gewerkte uren binnen leeftijdsgroepen. Zo neemt bijvoorbeeld het aandeel 15- tot 25-jarigen in het totaal aantal werkenden af. Doordat deze groep gemiddeld relatief weinig uren werkt, stijgen de totale uren per werkende. Daarnaast neemt het aantal gewerkte uren binnen bepaalde leeftijdsgroep toe, bijvoorbeeld onder 65- tot 75-jarigen.

Vergeleken met de vorige projectie bij het CEP 2024 is het structurele arbeidsaanbod ongeveer 300 dzd personen hoger in 2033. Ook de gemiddelde groei van het arbeidsaanbod komt hoger uit, op 0,6% per jaar in de periode 2025-2033, vergeleken met 0,3% voorheen. De opwaartse aanpassing is het gevolg van geactualiseerde gegevens en een herschatting van het arbeidsaanbodmodel. Het arbeidsaanbodmodel is herschat na toevoeging van gereviseerde en recentere CBS-cijfers. De herschatting leidde tot meer arbeidsaanbod in de leeftijdsgroepen 15 tot 25 en 65 tot 75, en minder arbeidsaanbod in de leeftijdsgroep 55 tot 65. Daarnaast hebben we—zoals gebruikelijk—actueel beleid en de meest recente CBS-bevolkingsprognose verwerkt.

1 Inleiding

Voor de middellangetermijnverkenning (MLT) bij het Centraal Economisch Plan (CEP) 2025 heeft het CPB een raming gemaakt van het structurele arbeidsaanbod tot en met 2033. Het CEP 2025 kijkt verder dan de ramingshorizon van 2026 en beschrijft de economische ontwikkeling tot en met 2033.¹ Het CPB heeft hiervoor een raming, ook wel projectie genoemd, gemaakt van het structurele arbeidsaanbod voor dezelfde periode. Het gaat daarbij om een projectie van het arbeidsaanbod in personen en het aantal gewerkte uren per werkende. Het structurele arbeidsaanbod is het arbeidsaanbod zonder conjuncturele schommelingen. Het structurele arbeidsaanbod in personen bepaalt samen met de evenwichtswerkloosheid de structurele werkgelegenheid in personen in de raming; voor de structurele werkgelegenheid in uren worden deze vermenigvuldigd met de uren per werkende.

De raming is gebaseerd op geschatte participatiegraden van mannen en vrouwen in verschillende leeftijdsgroepen en op de bevolkingsprognose van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CPB gebruikt *age-period-cohort* (APC)-modellen om de effecten van geboortecohorten te onderscheiden van andere factoren die de arbeidsparticipatie beïnvloeden, bijvoorbeeld leeftijd en de stand van de conjunctuur. De geschatte effecten van geboortecohorten projecteren we vervolgens naar de toekomst. Samen met de prognose van het CBS over de toekomstige omvang en samenstelling van de bevolking levert dit een projectie van het structurele arbeidsaanbod op.

Vergeleken met de laatste MLT-verkenning bij het CEP 2024 is het structurele arbeidsaanbod ongeveer 300 dzd personen hoger in 2033. Zowel het niveau als de groei van het arbeidsaanbod komt hoger uit. Het arbeidsaanbod in 2033 was 10,8 mln personen bij de vorige verkenning, vergeleken met 11,1 mln personen bij de huidige. De groei van het arbeidsaanbod vlakkt over de MLT-periode af, net als bij de laatste projectie. Alleen neemt de groei nu minder sterk af dan voorheen. De gemiddelde groei komt volgens de huidige raming uit op 0,6% per jaar in de periode 2025-2033, vergeleken met 0,3% voorheen.

De opwaartse aanpassing is het gevolg van geactualiseerde gegevens en een herschatting van het arbeidsaanbodmodel. Drie bewerkingen aan het arbeidsaanbodmodel hebben geleid tot een verschil met de projectie bij de vorige MLT-verkenning. Zoals gebruikelijk hebben we de effecten van vastgestelde beleidswijzigingen op het arbeidsaanbod en de jaarlijkse actualisering van de CBS-bevolkingsprognose verwerkt. Daarnaast is het model herschat na toevoeging van gereviseerde en recentere CBS-cijfers uit de Enquête Beroepsbevolking. Een modelherschating vindt plusminus elke vijf jaar plaats.

In dit achtergronddocument lichten we de ontwikkeling van het arbeidsaanbod nader toe. We bespreken eerst de ontwikkeling van het arbeidsaanbod in de MLT-periode volgens de huidige raming. We onderscheiden daarbij het arbeidsaanbod in personen en het aantal gewerkte uren per werkende. Daarna lichten we kort de werkwijze van het arbeidsaanbodmodel toe. Vervolgens bespreken we de mutatie van het arbeidsaanbod tussen de vorige MLT-verkenning bij het CEP 2024 en de huidige.

¹ De MLT-verkenning wordt jaarlijks bij het CEP geactualiseerd. Eens in de vier à vijf jaar vindt er een herijking plaats.

2 Raming bij het CEP 2025

2.1 Structureel arbeidsaanbod in personen

Volgens de raming bij het CEP 2025 stijgt het structurele arbeidsaanbod met zo'n 600 dzd personen van 10,5 mln personen in 2024 naar 11,1 mln personen in 2033. Figuur 2.1 (links) toont de ontwikkeling van het structurele arbeidsaanbod in personen in de MLT-periode. De gemiddelde groei per jaar in de periode 2025-2033 is 0,6%. Deze toename is het saldo van veranderingen in de arbeidsparticipatie en de bevolkingsomvang, die een opwaarts effect hebben, en veranderingen in de leeftijdsverdeling binnen de bevolking, die een drukkend effect hebben (zie figuur 2.1, rechts). De toename in de participatiegraad en de groei van de bevolking nemen over de tijd af, waardoor de groei van het arbeidsaanbod afvlakt.

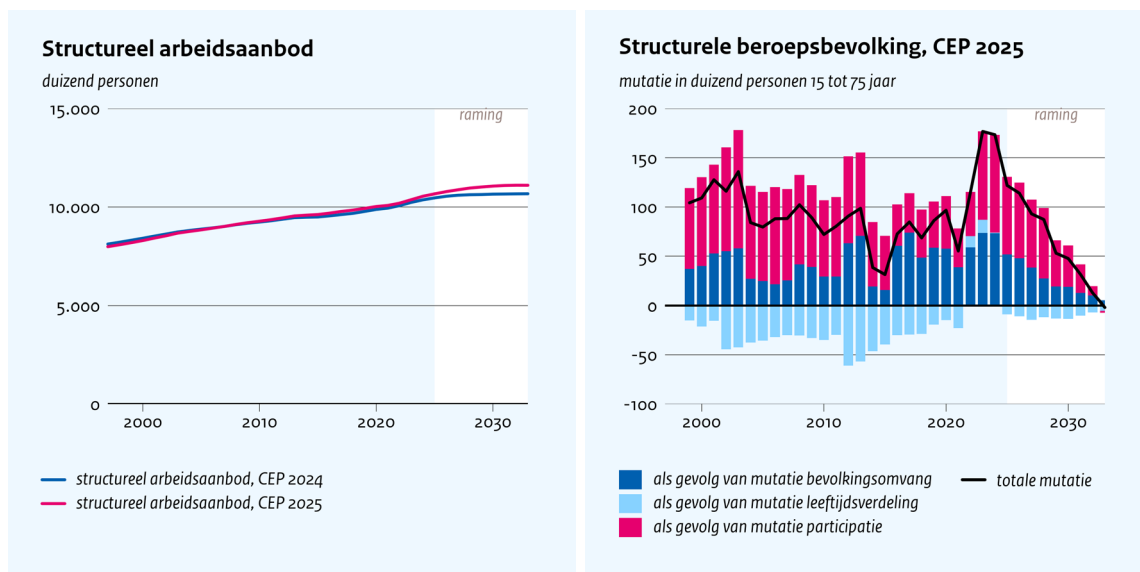
De arbeidsparticipatie neemt in de MLT-periode toe, vooral onder jongere en oudere mannen en onder vrouwen boven de 35 jaar. Figuur 2.2 toont participatiegraden per leeftijdsgroep voor mannen en vrouwen in de periode 1997-2033. Vooral de arbeidsparticipatie van personen boven de 55 jaar neemt tussen 2025 en 2033 nog flink toe. Dit komt door het verder opschuiven van de AOW-leeftijd, maar ook doordat jongere cohorten in de toekomst naar verwachting meer zullen participeren dan huidige cohorten. De arbeidsparticipatie neemt ook licht toe onder mannen tussen de 15 en 24 jaar. Bij vrouwen stijgt ook de participatie onder de groep 35-55-jarigen. Over de tijd vlakt de toename in de participatiegraad af, vooral bij vrouwen. De participatiegraad van vrouwen convergeert richting die van mannelijke leeftijdsgenoten.

De bevolking van 15 tot 75 jaar groeit in de MLT-periode met gemiddeld 0,2% per jaar. Figuur 2.3 (links) toont de ontwikkeling van de bevolking in de leeftijden 15 tot 75 jaar in de periode 1997-2033. Volgens de meest recente bevolkingsprognose van het CBS groeit de bevolking in deze leeftijden met zo'n 300 dzd personen van 13,5 mln personen in 2024 naar 13,8 mln personen in 2033. Dit is een kleinere toename vergeleken met eerdere periodes. Tussen 2017 en 2024 groeide de bevolking van 15 tot 75 jaar met gemiddeld 0,6% per jaar. Gedurende de MLT-periode vlakt de bevolkingsgroei naar verwachting van het CBS verder af, doordat het migratiesaldo (aantal immigranten minus aantal emigranten) daalt. De natuurlijke aanwas (aantal levend geboren kinderen minus het aantal overledenen) is in de MLT-jaren zeer gering.

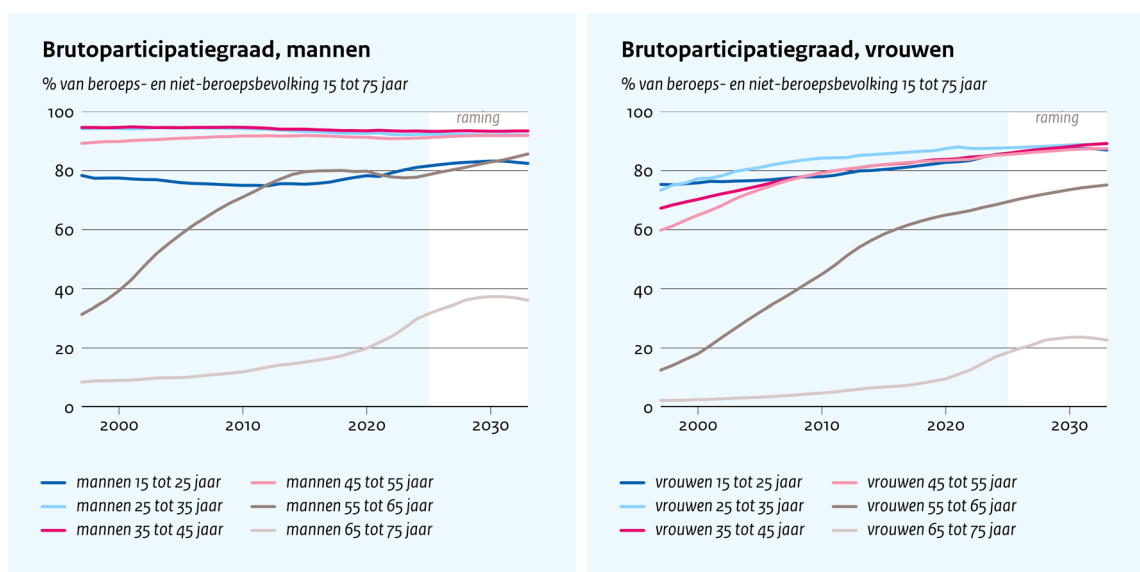
De gemiddelde leeftijd stijgt in de MLT-periode, wat de groei van de structurele beroepsbevolking drukt. De gemiddelde leeftijd van mannen stijgt van 41,9 jaar in 2024 naar 43,1 jaar in 2033 en de gemiddelde leeftijd van vrouwen van 43,4 jaar naar 44,6 jaar. Vooral het aandeel 55- tot 75-jarigen in de bevolking neemt toe, terwijl het aandeel 45- tot 55-jarigen daalt (zie figuur 2.3, rechts). In de oudste leeftijdsgroepen is de participatiegraad beneden gemiddeld. De verandering in de bevolkingssamenstelling heeft dan ook een drukkend effect op de groei van de structurele beroepsbevolking.²

² De beroepsbevolking is de *werkzame en werkloze beroepsbevolking* op basis de Enquête Beroepsbevolking (EBB). De ramingen van het CPB sluiten aan bij de Arbeidsrekeningen van het CBS, dat het concept *werkzame personen* hanteert. Het niveauverschil tussen het arbeidsaanbod in werkzame personen en de beroepsbevolking is het zogeheten aansluitverschil. Voor toelichting en details, zie 'Vergelijking EBB-Arbeidsrekeningen', hoofdstuk 4 in [CBS-publicatie](#).

Figuur 2.1 Structureel arbeidsaanbod en mutaties structurele beroepsbevolking, 1997-2033

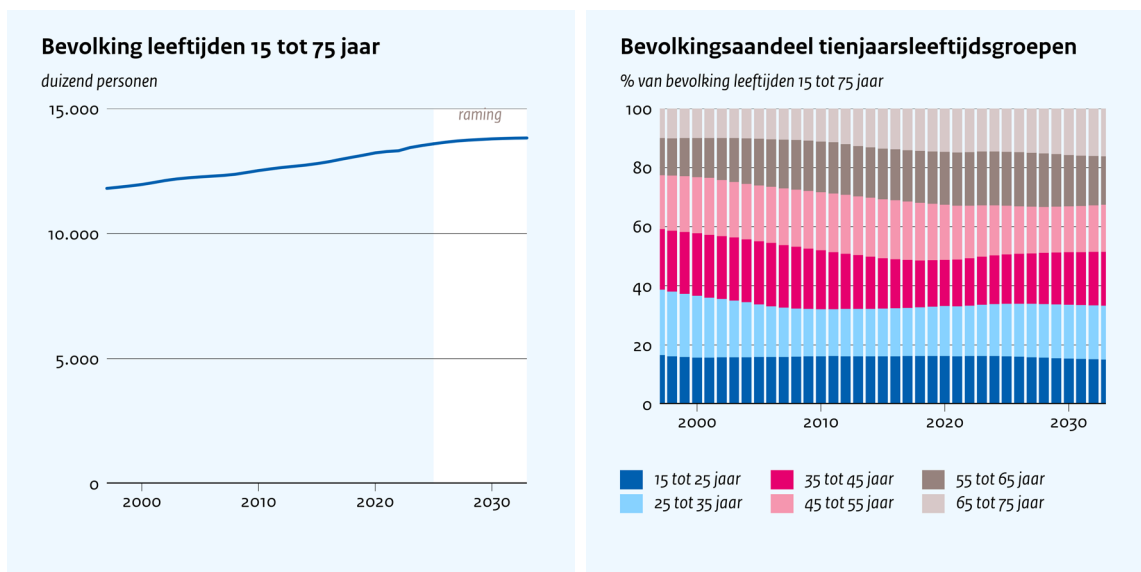

Figuur 2.2 Structurele participatiegraden per leeftijdsgroep voor mannen en vrouwen, 1997-2033

Noot: Modeluitkomsten, EBB-grondslag, CEP 2025.

Figuur 2.3 Totale bevolking en bevolkingssamenstelling naar leeftijdsgroepen, 1997-2033

Noot: CEP 2025.
Bron: CBS.

2.2 Structureel aantal gewerkte uren per werkende

Het structureel aantal gewerkte uren per week per werkende stijgt van 31,2 uur in 2024 naar 31,5 uur in 2033. Figuur 2.4 (links) toont de ontwikkeling van de gewerkte uren per werkende in de periode 1997-2033.³ De gemiddelde groei per jaar in de MLT-periode is 0,1%. Deze toename is het gevolg van veranderingen in de leeftijdsverdeling van de werkende bevolking en veranderingen in de gewerkte uren binnen leeftijdsgroepen, die allebei een opwaarts effect hebben (zie figuur 2.4, rechts). Het drukkende effect van de leeftijdsverdeling slaat in de MLT-periode om naar een opwaarts effect. Het opwaartse effect van veranderingen binnen leeftijdsgroepen neemt over de tijd toe.

De leeftijdsverdeling van werkenden had in de afgelopen jaren een drukkend effect op het structureel aantal gewerkte uren. Dit komt vooral doordat het aandeel 65- tot 75-jarigen in het totaal aantal werkenden is toegenomen. Omdat deze groep gemiddeld minder uren werkt, dalen ook de totale uren per werkende. Figuur 2.5 (links) toont veranderingen in het aantal gewerkte uren als gevolg van verschuivingen in de leeftijdsverdeling. Tegelijk is het aandeel 25- tot 55-jarigen in de werkenden de afgelopen twintig jaar afgenomen. Die groepen werken juist relatief veel uren per week. Een afname in het aandeel heeft dan ook een drukkend effect op de totale uren per werkende.

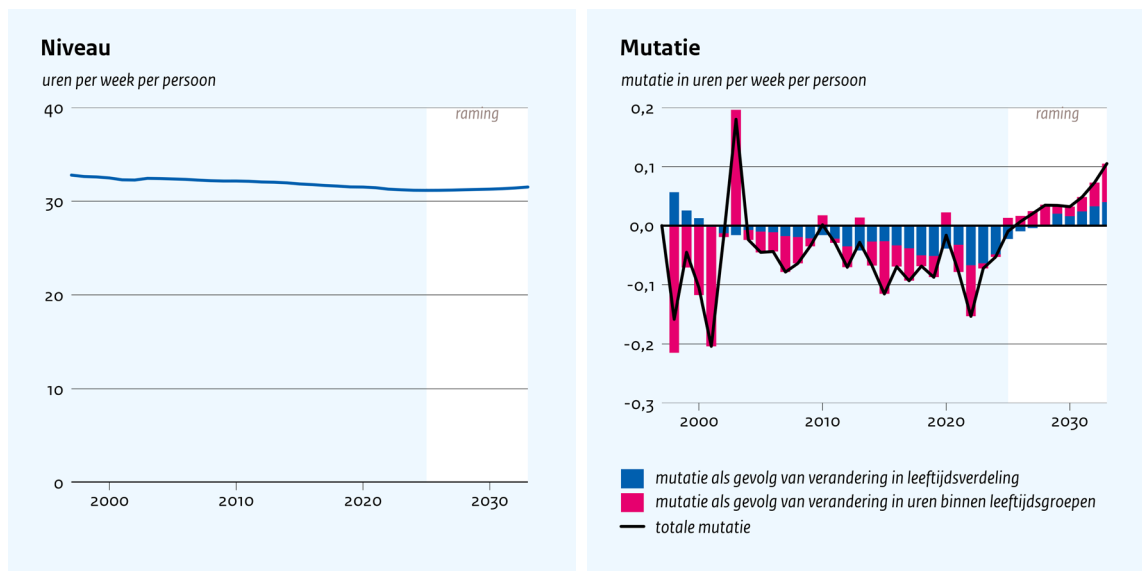
In de ramingsperiode slaat het effect van de leeftijdsverdeling om, met een groei van het aantal gewerkte uren tot gevolg. De aandelen van 65- tot 75-jarigen en 25- tot 55-jarigen in het totaal aantal werkenden veranderen dan minder. Hierdoor neemt het drukkende effect op het totaal aantal gewerkte uren af. Tegelijk neemt het aandeel 15- tot 25-jarigen in die periode af. Deze groep werkt gemiddeld juist relatief weinig uren, wat voor een positief effect op de totale uren per werkende zorgt.

De afgelopen jaren is het aantal gewerkte uren per werkende binnen de groep 15- tot 35-jarigen afgenomen, wat heeft geleid tot minder gewerkte uren per werkende in totaal. Naar verwachting zal de afname in deze leeftijdsgroep tussen 2024 en 2033 minder sterk zijn (figuur 2.5, rechts). Binnen andere

³ Werkende: persoon in de werkzame beroepsbevolking.

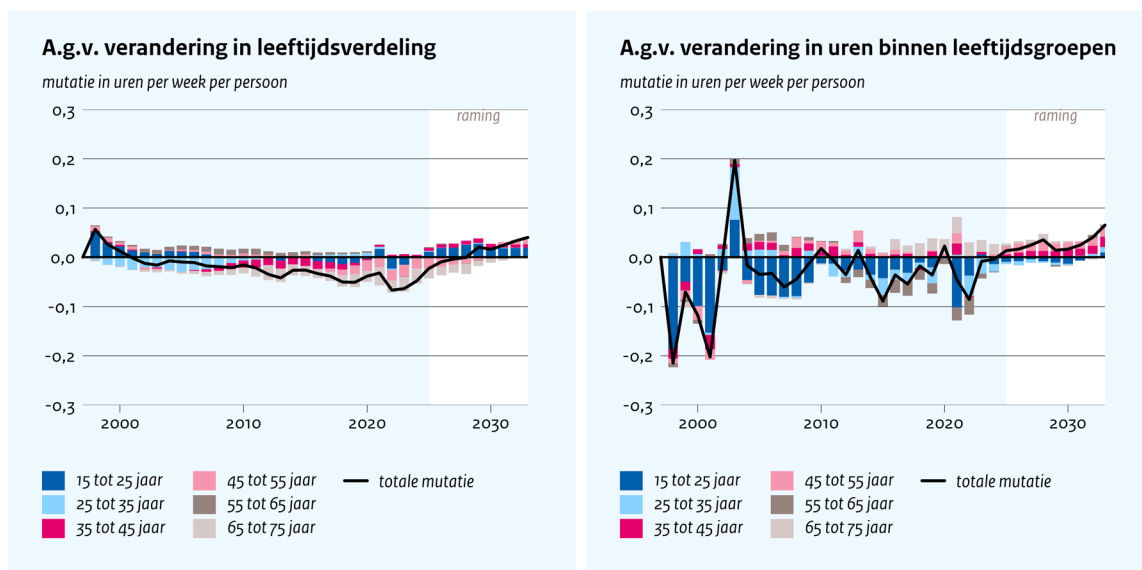
leeftijdsgroepen neemt het aantal gewerkte uren per werkende juist toe, bijvoorbeeld bij 65- tot 75-jarigen. Dat komt mede door de hogere gemiddelde pensioenleeftijd. Steeds vaker blijven mensen werken na hun 65'ste en doen dat ook voor meer uren dan in het verleden. In de projectieperiode 2025-2033 dragen de leeftijdsgroepen 35- tot 45-jarigen en 45- tot 55-jarigen positief bij aan het aantal gewerkte uren per week. Dat komt vooral doordat vrouwen in die leeftijdsgroep trendmatig wat meer uren per week werken.

Figuur 2.4 Gewerkte uren per week per werkende, 1997-2033

Noot: Structureel; modeluitkomsten. CEP 2025.

Figuur 2.5 Decompositie van mutaties gewerkte uren per week per werkende

Noot: Structureel; modeluitkomsten. CEP 2025.

3 Het arbeidsaanbodmodel in het kort

Het CPB gebruikt *age-period-cohort* (APC)-modellen voor ramingen van het structurele arbeidsaanbod. Met deze modellen raamt het CPB het arbeidsaanbod voor de korte- en middellange termijn. Met behulp van een APC-model is het mogelijk om verschillende factoren te onderscheiden die het arbeidsaanbod beïnvloeden: (1) achtergrondkenmerken van personen, zoals leeftijd, gezinssamenstelling en migratieachtergrond, (2) tijdspecifieke omstandigheden, zoals de conjunctuur, en (3) kenmerken van geboortecohorten. Cohorteffecten houden bijvoorbeeld in dat in jongere cohorten vrouwen recent meer participeren en meer uren werken dan oudere cohorten op dezelfde leeftijd deden. Bij mannen is het effect juist omgekeerd. Hieronder beschrijven we de aanpak op hoofdlijnen. Voor meer informatie, zie Ebregt et al. (2019).

We schatten aparte APC-modellen per combinatie van geslacht, leeftijdsgroep en uitkomstmaat. In totaal gaat het om 24 modellen: een apart model voor mannen en vrouwen, voor zes tienjaarsleeftijdsgroepen, voor de arbeidsparticipatiegraad en het aantal gewerkte uren per werkende.⁴ De participatiegraad schatten we met een logitmodel en de gewerkte uren met een lineair model. Als achtergrondkenmerken nemen we mee leeftijd, huishoudtype, aanwezigheid van kinderen, leeftijd jongste kind en land van herkomst.⁵ Voor 15- tot 35-jarigen nemen we ook scholingsdeelname op als verklarende variabele. Met de vacaturegraad controleren we voor conjuncturele omstandigheden. Tot slot nemen we het geboortecohort op als verklarende variabele.

Om de modellen te schatten, gebruiken we data uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB). De EBB is een steekproefonderzoek dat arbeidsmarktkenmerken van personen in Nederland verzamelt. We gebruiken de EBB omdat deze zowel persoonlijke en huishoudkenmerken bevat als ook arbeidsmarktuitskomsten voor de werkloze en werkzame bevolking. We herschatten het model elke vijf jaar om nieuwe EBB-gegevens te verwerken. Bij de laatste middellangetermijnverkenning voor het CEP 2024 gebruikten we data voor de periode 1997-2018. Voor de actuele verkenning zijn er twee aanpassingen verwerkt. Het model is herschat met data tot en met 2023. Daarnaast is gereviseerde EBB-data gebruikt (zie verder beneden).

De toekomstige omvang en samenstelling van de bevolking is ontleend aan de bevolkingsprognose van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Om het arbeidsaanbod naar de toekomst te projecteren, is informatie nodig over de toekomstige bevolkingsontwikkeling. De bevolkingsprognose van het CBS bevat gedetailleerde informatie over de bevolking naar geslacht en leeftijd, maar ook naar persoons- en huishoudkenmerken. Op dit moment loopt de prognoseperiode tot en met 2070. De bevolkingsprognose wordt jaarlijks in december door het CBS geactualiseerd. We verwerken deze update bij onze raming voor het Centraal Economisch Plan in het daaropvolgende voorjaar.

Toekomstige participatiegraden en gewerkte uren bepalen we door trends in cohorteffecten uit het verleden naar de toekomst te projecteren. Met onze APC-modellen schatten we cohorteffecten op arbeidsparticipatie en gewerkte uren per geslacht en leeftijdsgroep. Vervolgens schatten we een trend in de

⁴ De leeftijdsgroepen zijn: 15-24 jaar, 25-43 jaar, 35-44 jaar, 45-54 jaar, 55-64 jaar en 65-74 jaar.

⁵ Het hoogst behaalde onderwijsniveau zit niet als verklarende variabele in het model, omdat hiervoor geen projectie beschikbaar is voor de toekomst. De toename van het hoogst behaalde opleidingsniveau van jongere cohorten ten opzichte van oudere cohorten loopt hierdoor in de geschatte cohorteffecten.

cohorteffecten.⁶ Deze trend extrapoleren we naar de toekomst. Cohorteffecten uit het verleden bevatten ook de effecten van beleidswijzigingen in het verleden. Denk aan het afschaffen van de VUT en het verhogen van de AOW-leeftijd. Daarom trekken we niet de volledige trend van cohorteffecten uit het verleden door naar de toekomst. Per geslacht en leeftijdsgroep bepalen we met hoeveel procent we een trend doortrekken, afhankelijk van het verwachte beleidseffect op de participatie en gewerkte uren in het verleden.

We houden rekening met vastgesteld beleid dat effect heeft op het toekomstige arbeidsaanbod. Deze effecten verwerken we als niveaubijstelling in de projectie van het structurele arbeidsaanbod. Voorbeelden zijn veranderingen in belastingtarieven of toeslagen. Beleidseffecten passen we twee keer per jaar aan. De aanpassing baseren we op de op dat moment beschikbare informatie over actuele beleidsmaatregelen, onder meer zoals vastgesteld in de Voorjaarsnota, de Najaarsnota en de Augustusbesluitvorming. Het effect van toekomstige AOW-leeftijdsverhogingen nemen we mee in de raming met een rekenregel op basis van schattingen uit Atav et al. (2019). Voor meer informatie over de rekenregel, zie Ebregt et al. (2019).

Ramingen zijn altijd onzeker. Alle gegevens die we gebruiken om het toekomstige arbeidsaanbod te bepalen, bevatten onzekerheden. Zo hangt de bevolkingsprognose af van verwachtingen over migratie, de stijging van de levensverwachting en de toekomstige samenstelling van huishoudens. Bij de projectie van participatiegraden en gewerkte uren weten we niet zeker in hoeverre trends uit het verleden zich blijven voortzetten. Ook de effecten van beleid op het toekomstige arbeidsaanbod zijn onzeker. Hoe verder we in de toekomst kijken, hoe groter de onzekerheid wordt.

⁶ Voor 15- tot 54-jarigen schatten we een log-lineair verband, voor 55-tot 74-jarigen een lineair verband. Cohorten die we maar enkele jaren waarnemen in een bepaalde leeftijdsgroep krijgen een kleiner gewicht in de schatting dan cohorten die we over de hele leeftijdsgroep waarnemen.

4 Bewerkingen tussen CEP 2024 en CEP 2025

Het structurele arbeidsaanbod in het CEP 2025 is zo'n 300 dzd personen hoger in 2033 vergeleken met de laatste MLT-verkenning. Het arbeidsaanbod was 10,8 mln personen bij de vorige verkenning, vergeleken met 11,1 mln personen bij de huidige. De gemiddelde groei komt uit op 0,6% per jaar in de periode 2025-2033, vergeleken met 0,3% voorheen. Deze verschillen zijn het gevolg van drie bewerkingen aan het arbeidsaanbodmodel: (1) een update van vastgestelde beleidswijzigingen, (2) een verwerking van de meest recente CBS-bevolkingsprognose en (3) een modelherschating op basis van gereviseerde en recentere CBS-cijfers. Hieronder lichten we de aanpassingen per stap nader toe. Tabel 4.1 toont niveau-uitkomsten en groei-uitkomsten per stap.

Tabel 4.1 Niveau-uitkomsten en groei-uitkomsten structureel arbeidsaanbod, van CEP 2024 naar CEP 2025

	2023	2024	2025	2026	2033	2025-2033
	duizend personen, niveau					% groei p.a.
CEP 2025						
arbeidsaanbod (a)	10.370	10.543	10.665	10.779	11.102	0,6
bevolking (b)	13.441	13.521	13.589	13.652	13.823	0,2
	duizend personen, verschil t.o.v. voorgaande stap					% groei p.a.
Stap 4: Beleidseffecten CEP 2025						
arbeidsaanbod (a)	0	-10	-19	-25	-46	0,6
bevolking (b)	0	0	0	0	0	0,2
Stap 3: Bevolkingsprognose 2024						
arbeidsaanbod (a)	0	9	1	6	54	0,6
bevolking (b)	0	0	-17	-19	1	0,2
Stap 2: Modelherschating						
arbeidsaanbod (a)	65	111	151	184	351	0,6
bevolking (c)	0	-9	0	0	0	0,2
Stap 1: Beleidseffecten MEV 2025						
arbeidsaanbod (a)	-37	-37	-37	-39	-38	0,3
bevolking (c)	0	0	0	0	0	0,2
	duizend personen, niveau					% groei p.a.
CEP 2024						
arbeidsaanbod (a)	10.341	10.471	10.570	10.653	10.780	0,3
bevolking (c)	13.441	13.530	13.606	13.671	13.822	0,2
(a) Structureel arbeidsaanbod op grondslag Arbeidsrekeningen, personen 15 jaar en ouder.						
(b) Personen in de leeftijden 15 tot 75 jaar. Bron: CBS 2024.						
(c) Personen in de leeftijden 15 tot 75 jaar. Bron: CBS 2023.						

Stap 1: Beleidseffecten MEV 2025

Nieuw beleid ten tijde van de MEV 2025 had een beperkt negatief effect op het structurele arbeidsaanbod. Voor de projectie bij de MEV 2025 is er zoals gebruikelijk actueel beleid verwerkt. Het gaat hierbij om beleidsmaatregelen uit de Voorjaarsnota en het hoofdlijnenakkoord. De actualisering had een licht negatief effect op het niveau van het structurele arbeidsaanbod van rond 40 dzd personen in 2033.

Stap 2: Modelherschating

In het najaar van 2024 is het arbeidsaanbodmodel herschat na toevoeging van nieuwe EBB-data voor de periode 2019 tot en met 2023. De toevoeging geeft vijf jaar extra gegevens over de persoonlijke kenmerken en arbeidsmarktuitkomsten van de bevolking. Met deze extra informatie hebben we de trends die we in het arbeidsaanbodmodel schatten, geactualiseerd en verlengd. Daarmee komen we tot een nieuwe raming van de structurele brutoparticipatiegraad (het aandeel werkzame en werkloze personen in de bevolking).

Daarnaast is de EBB-revisie uit 2021 verwerkt in de herschatting van het model. In de EBB-revisie is de vraagstelling van de enquête van het CBS aangepast om beter aan te sluiten bij die van andere landen.⁷ Dat maakt het makkelijker om internationaal vergelijkbare statistieken te maken. Een gevolg hiervan is dat mensen met een kleine deeltijd baan of stageplek nu vaker rapporteren dat ze werkzaam zijn. Omdat dat soort banen vooral veel voorkomen bij jongeren heeft de nieuwe vraagstelling met name geleid tot een groter aandeel 15- tot 25-jarigen dat zich aanbiedt op de arbeidsmarkt. Naast deze verandering is ook de vraagstelling omtrent werkloosheid aangepast. Hierdoor geven mensen vaker aan dat ze werkloos zijn: zowel vaker beschikbaar als actief op zoek naar werk. Ook dit zorgt voor een hogere brutoparticipatiegraad.

De EBB-revisie hebben we in het voorgaande CEP al wel verwerkt op macroniveau. Dat betekent dat de bovengenoemde aanpassingen in het *niveau* van de participatiegraad al verwerkt waren. De revisie leidt echter ook tot veranderingen in de trends, vooral bij jongeren. De veranderingen in de trends kunnen we nu, na de herschatting op individuele data, ook meenemen. In de vernieuwde versie van de EBB worden mensen met kleinere banen en stageplekken vaker geclassificeerd als werkzaam. Aangezien de laatste jaren dat soort banen is toegenomen kan dat effect hebben op de trendmatige ontwikkeling van de participatiegraad.⁸

Bovendien hebben we de definitie van migratieachtergrond aangepast om aan te sluiten bij de nieuwe definitie van het CBS. Dat betekent dat we nu gebruik maken van de herkomstindeling naar herkomstregio: Europees en niet-Europees, in plaats van Westers en niet-Westers. Door deze verandering kunnen we makkelijker aansluiten bij de vernieuwde bevolkingsprognoses van het CBS. Dit heeft geen grote effecten op de uitkomsten van het arbeidsaanbodmodel.

Als onderdeel van de herschatting hebben we ook de projectie van participatiegraden naar de toekomst aangepast. De vijf jaar aan extra data en de herziening in de EBB hebben geleid tot veranderingen in de trends van participatiegraden. Om tot een raming van het arbeidsaanbod te komen, gebruiken we deze trends als uitgangspunt en een deel van de trendmatige ontwikkeling nemen we over in de ramingsperiode. De verandering in de trendmatige ontwikkeling van de afgelopen jaren heeft daardoor effect op de projectie van het structurele arbeidsaanbod in de MLT-periode.

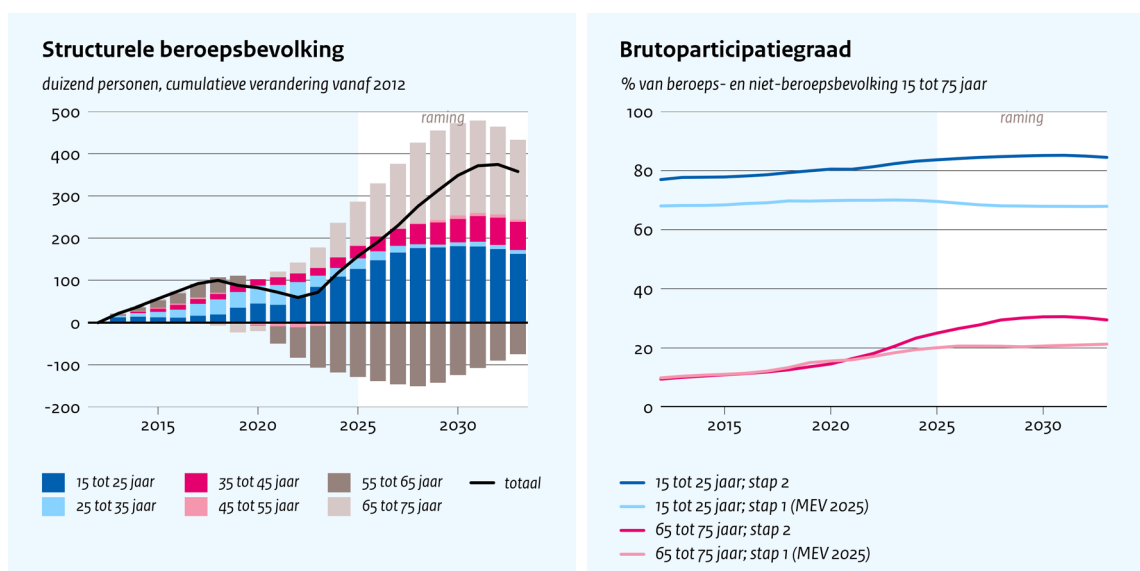
⁷ Zie CBS (2021). Nieuwe meetmethode van invloed op beroepsbevolkingscijfers. Centraal Bureau voor de Statistiek ([link](#)); CBS (2023). Enquête Beroepsbevolking (EBB) – Onderzoeksbeschrijving. Centraal Bureau voor de Statistiek ([link](#)).

⁸ Zie CBS (2023). Scholieren voortgezet onderwijs werkten derde kwartaal 11 uur per week. Centraal Bureau voor de Statistiek ([link](#)); CBS (2024). Meer 15- en 16-jarigen met betaald werk. Centraal Bureau voor de Statistiek ([link](#)).

De herziening van het model leidde tot een opwaartse aanpassing van het arbeidsaanbod met 351 dzd personen in 2033. Dit totale effect bestaat uit een combinatie van de hierboven beschreven aanpassingen. De toename zit vooral in de leeftijdsgroepen 15 tot 25 en 65 tot 75, terwijl het verwachte arbeidsaanbod van leeftijdsgroep 55 tot 65 is afgenomen (zie figuur 4.1, links). De groei van het arbeidsaanbod in de MLT-periode stijgt hierdoor van gemiddeld 0,3% naar 0,6% per jaar.

De groei van het arbeidsaanbod van jongeren en ouderen komt door een gestegen participatiegraad. De nieuwe structurele participatiegraad van jongeren van 15 tot 25 jaar ligt hoger en vertoont een positieve trendmatige ontwikkeling (zie figuur 4.1, rechts). Zoals eerder beschreven is de niveauperandering als gevolg van de EBB-revisie al verwerkt in de voorgaande prognose van het arbeidsaanbod. De bijdrage van jongeren aan het hogere arbeidsaanbod in de prognoseperiode kan dus worden toegeschreven aan de hogere trendmatige ontwikkeling. Ook voor 65- tot 75-jarigen geldt dat de hogere trendmatige ontwikkeling heeft geleid tot de positieve bijstelling in de prognose. Er zat al een trendmatige ontwikkeling in de structurele participatiegraad van deze groep, onder andere door de verhoogde AOW-leeftijd en normveranderingen. De geactualiseerde trend is echter hoger dan voorheen, waardoor de structurele participatiegraad in de nieuwe prognose hoger uitkomt.

Figuur 4.1 Structureel arbeidsaanbod (cumulatieve mutaties) en participatiegraad (niveau) in jongste en oudste leeftijdsgroep

Noot: Modeluitkomsten, EBB-grondslag. De linker figuur toont cumulatieve mutaties door stap 2 (herschating) in afwijking van stap 1 (MEV 2025).

Stap 3: Bevolkingsprognose 2024

De verwerking van de bevolkingsprognose leidde tot een beperkte opwaartse bijstelling van het arbeidsaanbod met rond 50 dzd personen in 2033. De in december 2024 door het CBS gepubliceerde Kernprognose 2024-2070 laat gedurende de MLT-periode in de bevolking in de leeftijden 15 tot 75 jaar nagenoeg dezelfde groei zien als de bevolkingsprognose van het jaar daarvoor. In beide prognoses was de toename van de beroepsbevolking in de jaren 2025-2033 gemiddeld 0,2% per jaar. Het effect van de actualisering van de bevolkingscijfers op de raming van het structurele arbeidsaanbod is dan ook beperkt. Ook de groei van het structurele arbeidsaanbod blijft in de MLT-periode onveranderd (gemiddeld 0,6% per jaar).

Stap 4: Beleidseffecten CEP 2025

Een actualisering van beleidseffecten ten tijde van het CEP 2025 had een beperkt negatief effect op het structurele arbeidsaanbod. De actualisering betreft het uitfaseren van maatregelen die niet langer effectief zijn. Het effect van de actualisering op het niveau van het structurele arbeidsaanbod is licht negatief met rond 50 dzd personen in 2033.

Referenties

Ebregt, J., Jongen, E., & Scheer B. (2019). *Arbeidsparticipatie en gewerkte uren tot en met 2060* (CPB Achtergronddocument). Centraal Planbureau.

Atav, T., Jongen, E., & Rabaté, S. (2019). *The effects of the increase in the retirement age in the Netherlands* (CPB Discussion Paper). Centraal Planbureau.